

DIAGNOSI AMBIENTAL

3. DIAGNOSI AMBIENTAL¹

3.1 Introducció al municipi

La ciutat de Manresa exerceix una funció de capitalitat sobre els municipis del seu entorn i, en general, del Pla de Bages. Amb les noves vies de comunicació aquesta influència s'estén més enllà de la comarca, cap el Berguedà, el Solsonès i la Cerdanya. Amb els municipis de la seva rodalia la relació és molt intensa, i en molts aspectes aquests constitueixen ja una unitat funcional. Molt sovint es parla de Manresa i la seva rodalia com una realitat indisociable, definint un marc global de referència en el qual analitzar l'estat dels vectors ambientals.

Amb una superfície de 41,24 km², Manresa és situada quasi al centre de la comarca del Bages, en la confluència dels rius Llobregat i Cardener.

Segons el cens de 1996 la població és de 64.385 habitants i la dinàmica demogràfica actual es caracteritza per un estancament i pèrdua de població.

El paisatge manresà està dominat per un conjunt de relleus sobresortints en forma de taules i de puigs o tossals, entre els quals s'estableix una xarxa fluvial, molt encaixada a la meitat sud del terme. Els conreus, situats a les zones més planes, ocupen un 29% de la superfície municipal, mentre que un 15,5% està ocupat per la ciutat; a la resta s'hi troben boscos, matolls i erms procedents de l'abandonament progressiu dels conreus de vinya i olivets en els darrers decennis.

La vegetació i fauna existents són fortament marcades per l'elevada diversitat d'ambients del municipi, entre els quals destaquen els cursos fluvials per la seva importància com a corredors biològics. Els cursos del Llobregat i el Cardener constitueixen importants vies migratòries per a les aus a la Catalunya interior.

L'activitat econòmica, en termes d'ocupació laboral, és dominada pels sectors serveis i indústria, amb uns percentatges del 54% i 39% respectivament. La crisi del tèxtil dels anys

¹ Aquesta síntesi s'ha basat en el document: DIPUTACIÓ DE BARCELONA. 1997. *Auditoria ambiental municipal de Manresa*.

setanta ha marcat de manera important l'evolució econòmica del municipi, que ha tendit progressivament cap a una terciarització. L'evolució de l'atur registrat al municipi presenta una tendència decreixent a partir de 1987, més accentuada que en conjunt del Bages, essent els sectors més beneficiats la construcció i la indústria. S'ha estimat que existeixen 1.034 establiments que desenvolupen activitats classificades, la qual cosa representa un 30% de les activitats econòmiques existents al municipi.

El sector industrial, amb uns 670 establiments, és força diversificat. Hi predominen el grups d'activitats de la maquinària-transformació de metalls i el tèxtil-confecció. D'altres subsectors importants corresponen a les indústries de la fusta i de la producció d'aliments.

L'activitat agrària és reduïda, amb una ocupació inferior al 5% i en regressió, i amb una població notablement envellida. El conreu, principalment de cereal, són l'activitat majoritària del sector, amb gairebé la meitat de la superfície dedicada al regadiu. El subsector ramader té una implantació important, predominant les explotacions de bestiar porquí i d'aviram. Els conreus tenen un pes important en el territori per l'elevada superfície que ocupen. El regadiu, al nord i est de la ciutat, constitueix un element fonamental en la definició i ordenació de la perifèria urbana en aquestes zones. El secà, al SE, desenvolupa una rellevant funció a nivell paisatgístic.

La ciutat, que ocupa una posició central en el territori municipal, s'ha desenvolupat al voltant del nucli antic i al llarg de les principals vies de comunicació; alguns petits nuclis urbans han crescut desconnectats al seu entorn. El sòl industrial es distribueix en cinc polígons perifèrics, dels quals destaca el creixement industrial al NE.

Les infraestructures de comunicació s'han incrementat en els darrers anys (Eix de Llobregat, rondes de la ciutat, Eix Transversal), fet que confereix al municipi una situació estratègica i el converteix en un node potencial de fort desenvolupament. La construcció de la Ronda Exterior ha permès desviar una part important del trànsit del centre de la ciutat, si bé també ha donat lloc al tancament del territori al nord de l'espai urbà pel seu efecte barrera; en qualsevol cas, la circulació de vehicles dins la ciutat encara presenta conflictes pendents de resolució, i en gran part vinculats al paper de capitalitat de Manresa en relació als municipis del seu entorn. La xarxa de transport col·lectiu compta amb una línia de RENFE, dues de FGC i diverses línies de transport per carretera, si bé les mancances quant a freqüència de pas i qualitat del servei fan que el seu ús sigui insuficient.

3.2 Síntesi de la diagnosi ambiental

I. Atmosfera

BONA QUALITAT ATMOSFÈRICA AMB PROBLEMES PUNTUALS DERIVATS DEL TRÀNSIT DE VEHICLES

La major part dels paràmetres controlats a l'estació automàtica i a les estacions manuals estan lluny dels límits contemplats per la normativa vigent: la qualitat atmosfèrica de Manresa es pot qualificar de bona. Existeixen però, problemes puntuals de contaminació amb nivells elevats de fums, monòxid de carboni, hidrocarburs i òxids de nitrogen en diferents punts del nucli urbà generats principalment per les emissions de vehicles. Les intensitats de trànsit i la morfologia dels carrers són els principals factors que influeixen en el nivell de contaminació de determinats sectors del nucli urbà.

NIVELLS D'OZÓ QUE OCASIONALMENT SUPEREN EL LLINDAR D'INFORMACIÓ A LA POBLACIÓ

L'ozó és l'únic contaminant que en determinades èpoques de l'any (final de la primavera i començament d'estiu) supera algun dels nivells que contempla la normativa vigent. Concretament l'any 1996 durant sis dies es va superar el llindar d'informació a la població (180 g/m³ en una hora). En aquests casos cal informar a la població per avisar als sectors que poden resultar més afectats.

TENDÈNCIA A UN SIGNIFICATIU INCREMENT ANUAL DE LES CONCENTRACIONS D'ÒXIDS DE NITROGEN I D'OZÓ

S'ha observat una forta tendència a augmentar els nivells d'immissió d'òxids de nitrogen i d'ozó (augment de la mitjana anual del 100% en els darrers 6 anys). Considerant que el trànsit és el principal sector d'emissió d'òxids de nitrogen (76% de la producció total de Manresa), si es vol incidir en la reducció dels nivells d'aquest contaminant i trencar aquesta tendència a augmentar, principalment caldrà prendre accions correctores sobre el transport.

PROGRESSIU AUGMENT DE LES EMISSIONS DE TOTS ELS SECTORS D'ACTIVITAT

El sector transport és el de més incidència en l'emissió de contaminants, mentre que el sector industrial i domèstic no presenten problemes destacables d'emissió de contaminants. Tot i això, el creixent consum energètic de tots els sectors d'activitat produeix cada any un augment de les emissions de contaminants atmosfèrics. Les mesures per afavorir l'estalvi i l'aplicació d'energies renovables podran afavorir les reduccions globals de les emissions.

II. Aigua

ELEVAT ÍNDEX DE CONSUM D'AIGUA D'ÚS DOMÈSTIC

La disponibilitat d'aigua que arriba a Manresa a través de la Sèquia, no ha originat la necessitat de prendre importants mesures d'estalvi. Aquest és un dels motius pels quals s'arriba a una mitjana de consum d'aigua per a ús domèstic de fins a 177 l/hab/dia (volum facturat). Altres factors que també incideixen en la demanda d'aigua de la xarxa municipal són d'una banda, l'existència d'un 7 % d'abonats que disposen d'un sistema de subministrament i facturació per aforament (plomes), els quals representen un consum global del 25 % de l'aigua de la xarxa. De altra, que a la xarxa de distribució es perd, o bé no es comptabilitza, aproximadament el 18% de l'aigua captada.

MILLORES EN CURS A LA XARXA DE CLAVEGUERAM

Actualment s'estan executant diferents projectes de millora dels principals col·lectors de la xarxa de clavegueram amb un cost aproximat d'uns 400 milions. Tot i això, cal comentar que no existeix un plànol detallat de la xarxa de clavegueram, llevat d'un petit sector de la ciutat. En períodes de pluja, per la xarxa de clavegueram s'incorpora una gran quantitat d'aigua de la qual una part important no pot ser absorbida pel col·lector de la depuradora. En aquests casos, l'aigua sobrant (barreja d'aigua residual i aigua de pluja), s'aboca directament sense depurar al riu Cardener a través dels sobreexidors instal·lats en els punts de connexió dels principals col·lectors de la xarxa de clavegueram amb el col·lector general.

NECESSITAT DE REDUIR ELS CONTINGUTS DE NITROGEN DE L'AIGUA DE SORTIDA DE L'EDAR

Un 92% de l'aigua residual urbana es depura amb un sistema de tractament biològic a l'EDAR de Manresa i s'aboca al riu Cardener, curs fluvial qualificat com a zona sensible. Amb aquesta instal·lació s'obtenen uns bons rendiments d'eliminació de matèria orgànica i matèria en suspensió, però l'aigua de sortida presenta unes concentracions mitjanes de nitrogen i fòsfor superiors als nivells que contempla la normativa d'abocaments d'aigües en zones considerades com a sensibles, com és el cas del Cardener. Ja s'ha elaborat el projecte d'ampliació i remodelació de l'EDAR per disminuir els aportes de nutrients a aquest curs fluvial.

EXISTÈNCIA DE PUNTS D'ABOCAMENT D'AIGUA RESIDUAL DOMÈSTICA QUE NO ES DEPUREN

Existeixen uns 20 punts d'abocament d'aigües residuals urbanes no connectats al sistema de sanejament i que s'aboquen directament a llera pública, amb un volum abocat que representa el 8% del total d'aigua domèstica generada al municipi. Les aigües residuals del barri del Xup i del col·lector de Sant Francesc són els principals punts d'abocament.

BAIXA QUALITAT DE LES AIGÜES I FORTES VARIACIONS DEL CABAL DELS RIUS

Al seu pas per Manresa, la qualitat físico-química i biològica dels rius Llobregat i sobretot del Cardener és baixa. Això es deu a la incidència d'abocaments d'aigües residuals aigües amunt, així com d'una part de les aigües residuals del propi municipi. També s'observa la incidència de les activitats extractives de sal en l'augment del contingut de clorur sòdic, sobretot en el Cardener. La dissolució de la sal per la pluja en les zones on es desenvolupa l'activitat extractiva i possibles abocaments dels col·lectors de salmorra són previsiblement les principals causes de l'augment de la salinitat dels rius. Els aprofitaments de les aigües superficials mitjançant les diferents rescloses origina que en diferents trams dels rius no es mantingui un cabal ecològic mínim que garanteixi el correcte funcionament de l'ecosistema fluvial.

ELEVATS NIVELLS DE NITRATS A LES AIGÜES SUBTERRÀNIES

Pel que fa a les aigües subterrànies i a través de les anàlisis realitzades durant l'auditoria de diferents pous del municipi, s'han trobat elevats nivells de nitrats. L'elevada aplicació de residus ramaders en el sòl agrícola, així com l'aplicació d'adobs químics, és la principal causa que incideix negativament en la qualitat de les aigües subterrànies.

III. Energia

CREIXEMENT CONTINUAT DEL CONSUM ENERGÈTIC PER CÀPITA AMB UNA IMPORTANT DESPESA DEL SECTOR DOMÈSTIC

L'índex de consum d'energia per càpita (1,94 tep/hab/any) és lleugerament superior a la mitjana de Catalunya, i ha experimentat un creixement continuat en els darrers quatre anys en què ha augmentat més del 22%. El consum domèstic de Manresa, juntament amb els sectors primari i serveis, representa el 35% del consum total d'energia, per davant del sector de transports (34%) i l'industrial (32%), si bé aquest darrer està concentrat en un nombre reduït d'empreses.

DEPENDÈNCIA DE FONTS ENERGÈTIQUES EXTERNES

Més del 99% de l'energia que es consumeix a Manresa és de fonts energètiques que s'obtenen fora del municipi i que cal importar. A més d'aprofitar recursos locals, en aquest cas fonamentalment l'energia hidroelèctrica, la utilització de l'energia en el mateix lloc on es genera permetria estalviar les pèrdues del sistema de transport i distribució d'electricitat, avaluades en un 7% del total.

BAIXA UTILITZACIÓ DE FONTS D'ENERGIA RENOVABLES

Tot i l'existència dels aprofitaments minihidràulics, només un 3,2% de l'energia consumida a Manresa és d'origen renovable. La majoria del consum correspon a combustibles fòssils, especialment de combustibles líquids (gasolis i gasolines) que representen més de la meitat del total.

CONSIDERACIÓ DE L'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA EN LA GESTIÓ D'INSTAL·LACIONS MUNICIPALS

Hi ha una tradició de seguiment i anàlisi dels consums d'energia municipal, com demostren les auditories energètiques realitzades o la incorporació d'equips de telegestió a les noves instal·lacions, però tot i això encara falta implantar una gestió conjunta de tots els consums energètics dependents del consistori, que globalment representen un 1,6% del consum total de Manresa. L'enllumenat públic i les sales de calderes dels edificis municipals són gestionats en règim de concessió incorporant criteris d'eficiència energètica al plec de condicions, com la instal·lació de bombetes de vapor de sodi més eficients a l'enllumenat.

Igualment existeix un pla per millorar les instal·lacions més antigues i les que presenten deficiències de funcionament. Cal destacar l'important potencial d'estalvi a les instal·lacions municipals en general; entre 1993 i 1994 es van realitzar auditories energètiques a edificis de l'ajuntament que representaven un 40% del consum municipal, posant de manifest un estalvi potencial del 22% de l'energia consumida. Ja s'han aplicat les propostes que requerien una menor inversió, i està en estudi executar la resta.

ELEVAT CONSUM EN LA DISTRIBUCIÓ I SANEJAMENT DE L'AIGUA

La gestió de l'aigua representa gairebé un 16% del consum de l'ajuntament. La depuradora consumeix 0,2 kWh per cada m³ depurat, a més de l'energia necessària per bombar l'aigua a la xarxa de distribució. D'altra banda, al digester de fangs de l'EDAR es generen diàriament entre 2.000 i 2.500 Nm³ de biogàs, una part important dels quals no s'aprofiten actualment i es cremen en una torxa. La Junta de Sanejament ha aprovat recentment una inversió que permetrà construir una de les tres primeres plantes de Catalunya de cogeneració a partir d'aquest biogàs.

IV. Residus

INCREMENT PROGRESSIU DE L'ÍNDEX DE PRODUCCIÓ DE RESIDUS

L'índex de producció de residus municipals de Manresa (1,15 kg/hab/dia) és lleugerament més baix que la mitjana de Catalunya. En els darrers anys aquest índex ha anat creixent continuadament, incrementant-se un 24% en els darrers sis anys.

POSSIBILITAT DE MILLORAR EL TRACTAMENT DE RESIDUS URBANS

Es realitza recollida selectiva de paper, vidre, llaunes i piles que es reciclen, assolint-se un índex de reutilització i reciclatge dels més elevats de Catalunya. Tot i això, aquest índex és només el 3,8% del total de residus sòlids municipals. La resta es diposita a l'abocador comarcal de Manresa. Es preveu però, que a curt termini es desenvolupin noves infraestructures d'àmbit supramunicipal de gestió de residus basada en la reutilització i el reciclatge i que permetran assolir, amb l'ajut de tots els ciutadans, els objectius de valorització de residus contemplats a les normatives vigents.

NECESSITAT D'INCREMENTAR EL CONTROL DELS RESIDUS INDUSTRIALS

A l'any 1995 només van realitzar la Declaració de residus un total de 78 establiments de Manresa. Considerant que existeixen més de 600 empreses manufactureres, aquest baix nombre de declaracions posa de manifest que la quantitat total declarada no correspon al conjunt de la indústria de Manresa. Moltes indústries estan utilitzant els contenidors de recollida de residus urbans per abocar-hi els seus residus, on també s'hi poden incorporar materials no inerts o tòxics i, aquest fet, a més, no permet controlar les quantitats produïdes tant per les empreses com per l'administració, ja que no es realitzen els corresponents fulls de seguiment.

EXCESSIVA CÀRREGA DE RESIDUS RAMADERS APLICADA ALS SÒLS AGRÍCOLES

Es produeix un excedent de residus ramaders al municipi que previsiblement s'apliquen al sòl agrícola, provocant l'augment de la càrrega contaminant a les aigües subterrànies, sobretot per l'increment dels nivells de nitrats.

MANCANCES EN EL CONTROL DE LA PRODUCCIÓ I GESTIÓ DE RUNES

Actualment gairebé tota la runa produïda a Manresa es porta a l'abocador, però també una altra part contribueix a produir punts d'abocament incontrolat. Amb la clausura de l'actual abocador mancomunat, la gestió de runes es realitzarà dins un marc comarcal. En compliment de la normativa vigent, els ajuntaments aplicaran una fiança als constructors, prèvia al permís d'obra, que es retornarà si es demostra una correcta gestió de les runes produïdes. Es preveu el funcionament d'una societat gestora que controlarà els abocaments de runes en els llocs autoritzats i promourà el reciclatge d'una part de les runes gestionades.

NETEGES PERIÒDIQUES DELS PUNTS D'ABOCAMENT INCONTROLATS

Periòdicament es produeixen punts d'abocament incontrolat de residus en punts concrets, i en aquest sentit, cal continuar amb les neteges periòdiques d'aquests punts i aplicar impediments físics com ara cavallons o rases, com a mesures per prevenir la seva reproducció.

V. Acústica

ELEVATS VALORS DEL NIVELL ACÚSTIC AMBIENTAL A LA XARXA VIÀRIA DE LA CIUTAT A CAUSA DEL TRÀNSIT DE VEHICLES

La presència de nivells de soroll diürn superiors als 65 dBA recomanats per la OMS es un fet comú a la xarxa viària bàsica i als accessos a la ciutat. D'altra banda, les tendències observades en l'evolució dels nivells acústics entre 1991 i 1997 mostren un increment del soroll en bona part dels carrers principals de la ciutat. Convé, doncs, actuar de manera global sobre els aspectes relacionats amb la circulació urbana (ordenació i regulació del trànsit interior i d'accés, zones d'estacionament, ús del transport a peu i del transport públic) per tal de reduir la presència de fonts mòbils de soroll.

INCIDÈNCIA RELLEVANT DEL TRÀNSIT PESANT COM A FONT DE SOROLL

La presència important de trànsit de vehicles pesants en determinats vials és un factor que incideix de manera notable en la contaminació per soroll. De manera orientativa, percentatges de trànsit pesant entre el 5-10% poden contribuir al nivell acústic en 1,8-3,2 dBA, sense tenir en compte aspectes agreujants, com és l'existència de pendents superiors al 2%, o amplades de vials reduïdes. Així, caldria valorar possibles ordenacions alternatives del trànsit pesant que tendissin a minimitzar la seva presència en els següents vials, que discorren per sectors residencials, ja existents o previstos: carretera de Vic, carrer Viladordis, Francesc Moragues, Pont de Vilomara, C-1410 (Tossal dels Cigalons) i Passeig del Riu.

PARC MÒBIL CIRCULANT AMB VEHICLES QUE SUPEREN ELS LÍMITS D'EMISSIÓ ACÚSTICA

En les campanyes de control del soroll de vehicles que actualment realitza la Policia Local dues vegades l'any, es detecta l'existència de casos d'infracció de la normativa vigent. En aquest sentit, convé planificar de manera adequada les mesures de control i sanció referents als límits d'emissió acústica dels vehicles i a les velocitats de circulació autoritzades, com a instrument de gestió per a reduir el nivell de soroll ambiental, acompanyant-les de campanyes de sensibilització ciutadana.

MOLÈSTIES PER SOROLL D'ACTIVITATS I VEÏNATGE

Veïnatge i activitats originen la major part de queixes ciutadanes per molèsties de soroll. La incidència acústica de les activitats (sobretot bars i similars, localitzats principalment al Barri Antic i al Barri de Valldaura) té el seu reflex en les denúncies dels ciutadans. La Policia Municipal està duent a terme campanyes periòdiques de control d'aspectes especialment conflictius, com la que des de juny fins setembre s'ha realitzat sobre els locals ubicats en les zones ja esmentades, per comprovar el compliment d'horaris i les condicions del local. Sovint en les molèsties generades per sorolls s'hi troben implicats diversos col·lectius i les problemàtiques poden ser de solució complexa; amb la finalitat de consensuar les actuacions a emprendre i de corresponsabilitzar els diversos sectors en les solucions, s'ha creat el Grup de Treball de Sorolls, amb participació de diverses entitats i agents socials.

VI. Patrimoni natural i paisatge

PRESÈNCIA DE DIVERSES ZONES D'INTERÈS NATURAL

En el municipi hi ha diverses zones amb interès per a la biodiversitat, el medi geològic, el paisatge i les connexions biològiques: cursos fluvials, boscos de caducifolis, màquies, garrigues, alzinars, pinedes, cingleres, el mosaic agroforestal de les zones de secà, les àrees de regadiu, algunes formes característiques del relleu (relleus tabulars) i zones d'interès per a la connectivitat entre espais. A aquests s'afegeixen punts concrets que, a més dels seus valors naturals, presenten aspectes rellevants per a altres circumstàncies (històriques, culturals, d'ús públic...). Cada un d'aquest indrets presenta potencialitats i problemàtiques pròpies que hi incideixen. Per aquest motiu cada un d'ells mereix un tractament particularitzat i seria d'interès disposar d'un document de referència detallat sobre aquests espais que definís i facilités aquest tractament.

IMPORTÀNCIA DE LES ZONES DE REGADIU PER A LA CONSERVACIÓ DE LA BIODIVERSITAT I LA QUALITAT DEL PAISATGE

Les zones de regadiu destaquen per la notable superfície del territori municipal que ocupen. Per les seves característiques mantenen aspectes diferencials respecte d'altres conreus en relació a la biodiversitat. Així mateix, es tracta d'un paisatge singular en el seu context territorial.

LA XARXA FLUVIAL COM A ELEMENT CLAU EN LA CONSERVACIÓ DE LA BIODIVERSITAT

A la xarxa fluvial trobem elements de la geologia, la fauna, la flora i el paisatge, així com uns hàbitats que no es localitzen en altres indrets del municipi, que promouen el manteniment de la biodiversitat i ofereixen una elevada riquesa paisatgística. A més d'això, cal posar de relleu la funció de corredor biològic que aquests cursos d'aigua desenvolupen. En especial destaquen el Llobregat, el Cardener, la riera de Rajadell i la riera de Guardiola. Tot i que cada element de la xarxa té les seves pròpies característiques pel que fa a l'estat de conservació, la deficient qualitat de les aigües és una problemàtica comuna.

COMPATIBILITZACIÓ DE LA CONSERVACIÓ DEL CARDENER COM A AMBIENT NATURAL, I DE LA SEVA FUNCIO PER A L'ÚS PÚBLIC

El riu Cardener presenta la particularitat d'un estret contacte amb la ciutat, cosa que comporta la necessitat d'un tractament singular respecte a altres paratges rellevants que faci compatible la conservació del mateix com a sistema natural amb l'ús públic i l'aprofitament pedagògic. En aquest context, cal evitar els impactes generats per la ciutat, considerar la importància que té la façana fluvial en el paisatge del municipi i facilitar el contacte dels ciutadans amb el riu i la valorització del mateix per part dels manresans.

NECESSITAT DE REALITZAR INTERVENCIIONS PER RECUPERAR LA RIERA DE RAJADELL

La riera de Rajadell és d'interès per diversos motius, alhora que hi conflueixen activitats diverses que malmeten aquests valors: són especialment notables els abocaments d'aigües residuals i la implantació d'horts marginals a les seves vores. Aquests són aspectes en els que caldrà incidir, posant especial cura en la problemàtica social i cultural relacionada amb els horts. L'ús públic de la riera i els seus entorns queda condicionat a la recuperació de la mateixa com a sistema natural.

EXISTÈNCIA D'ACTIVITATS O INFRASTRUCTURES QUE INCIDEIXEN DIRECTAMENT SOBRE LES POBLACIONS ANIMALS DE LA ZONA

Es detecta al municipi la realització d'activitats o la presència d'infraestructures que incideixen sobre la fauna. Esmementem en concret l'activitat cinegètica, l'efecte de les línies d'alta tensió sobre les aus, els atropellaments d'animals a la xarxa viària (concretament a l'Eix Transversal) o la introducció d'espècies al·lòctones de peixos. Cal una millora en el control i gestió d'aquestes activitats i en la incidència de les infraestructures sobre la fauna.

IMPORTÀNCIA DEL SECTOR NORD DEL MUNICIPI PER A LA CONSERVACIÓ DELS ESPAIS NATURALS I LA CONNECTIVITAT ENTRE ELLS

El sector nord del municipi és el que ha experimentat transformacions més importants en els darrers anys i on s'estan produint els principals creixements urbans i d'infraestructures. Això fa d'aquesta zona una de les més delicades en relació al tractament que han de rebre els espais naturals i, particularment, la connectivitat entre espais.

POSSIBILITAT D'APROFITAR ELEMENTS EXISTENTS PER INCIDIR EN LA REGULACIÓ DE L'ÚS PÚBLIC EN L'ENTORN RURAL

La regulació de l'ús públic en l'entorn rural esdevé un aspecte important per a evitar incidències negatives sobre el medi. El municipi disposa d'elements que poden donar suport i ser una base inicial per a una xarxa de camins i d'àrees de lleure o d'ús pedagògic; l'alzinar de les Marcetes, el bosc del Suanya, el parc de l'Agulla i els senders de gran recorregut i petit recorregut són interessants en aquest sentit. Cal destinar esforços a controlar algunes activitats lúdiques que tenen un impacte notable sobre el medi, com és la circulació de motos tot terreny a la zona de Collbaix que originen erosió important en un sòl especialment fràgil.

VII. Activitats

CORRECTE FUNCIONAMENT DE LA TRAMITACIÓ I AVALUACIÓ DE SOL·LICITUDS DE LLICÈNCIES

Existeix un protocol ben definit referent a la tramitació de les sol·licituds de llicència d'activitats classificades, les quals són avaluades en la Ponència Tècnica corresponent a un ajuntament de categoria 3, com és el de Manresa. Només les activitats que poden afectar greument al medi complint l'Ordre de 5/8/92 s'avaluen a la Comissió Territorial d'Indústria i Activitats Classificades. En total s'ha estimat que existeixen poc més d'un miler d'establiments que desenvolupen activitats classificades.

ELEVAT NOMBRE D'ACTIVITATS SENSE LLICÈNCIA DE FUNCIONAMENT

Tot i que la gestió del procediment de sol·licitud de noves llicències es realitza amb un adequat control i rigor, no existeix un cens actualitzat de les activitats del municipi, i a més, un elevat nombre no disposa de la corresponent llicència (estimació del 23%). Aquest fet és degut principalment a que moltes activitats no sol·liciten la llicència de funcionament, associat a que l'Ajuntament no disposa de recursos suficients per realitzar un control exhaustiu per detectar la seva implantació. En aquest sentit, s'ha posat de manifest que existeixen mancances de personal inspector per poder corregir aquesta problemàtica. Cal destacar que les inspeccions d'activitats es realitzen bàsicament sobre els nous expedients.

COORDINACIÓ INSUFICIENT DE SERVEIS MUNICIPALS EN LA GESTIÓ DE LES ACTIVITATS

Aproximadament un 30% de les activitats de Manresa s'han de considerar com activitats classificades, les quals han de disposar d'un projecte tècnic que inclogui una informació completa sobre l'activitat que desenvolupen. Existeix una elevada dificultat per actualitzar la base de dades referent a la gestió dels expedients d'activitats, sobretot pel que fa altes i baixes. En aquest sentit, cal una col·laboració entre els Serveis Econòmics a través dels quals i mitjançant els llistats de l'IAE, es podria actualitzar periòdicament aquesta base de dades.

Cal comentar però, que aquesta base de dades es va començar a realitzar a partir de l'any 1986, i que per tant, no s'hi han inclòs els expedients anteriors a aquesta data.

MODERADA INCIDÈNCIA AMBIENTAL DE LES ACTIVITATS INDUSTRIALS

El teixit industrial manresà està constituït per dos grups majoritaris, el de les activitats tèxtils i de confecció i el de les indústries de metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics. Altres sectors importants són el de la indústria de la fusta i el de producció d'aliments. En canvi el sector químic és molt minoritari. Aquesta distribució del sector industrial contribueix a que la seva incidència ambiental sigui baixa, originant-se problemes puntuals i molt localitzats en determinades indústries, i concretament en l'abocament d'aigües residuals. Tal com s'ha comentat a l'apartat de residus, existeix un baix nombre d'indústries que realitzen la Declaració anual, i moltes indústries utilitzen els contenidors de recollida de brossa urbana per abocar els residus que generen. Pel que fa al risc ambiental, no s'ha detectat cap problemàtica especial ja que no existeixen indústries afectades per l'Ordre de risc d'accidents majors. En canvi, respecte a la prevenció i plans d'actuació en casos d'accidents, com pot ser un incendi (indicació del sistema d'avisos, primeres actuacions, funcionament i ubicació dels extintors, etc.) s'han observat mancances. Només existeixen cinc indústries que disposen de Pla d'Emergència.

NECESSITAT D'INCORPORAR CRITERIS AMBIENTALS EN L'ACTIVITAT AGRÍCOLA

La gran divisió parcel·laria no afavoreix inversions rendibles, originant un escàs grau de professionalització. Les tècniques i mètodes de conreu es caracteritzen per aplicar adobats de forma indiscriminada, tant de fons (adobs ramaders), com de cobertura (adobs minerals o químics), i tractaments fitosanitaris amb productes adquirits amb un assessorament insuficient. Aquesta problemàtica s'accentua en el conreu hortícola i concretament en els productes de consum fresc, que corren el risc de ser col·locats al mercat sense control sanitari i sense complir els terminis de seguretat entre l'aplicació dels fitosanitaris i el consum del producte conreat. En l'activitat agrícola també es produeixen residus especials derivats bàsicament dels envasos i embalatges dels productes fitosanitaris (aerosols, olis i llaunes) que normalment s'incorporen a la brossa urbana. Una de les principals incidències de l'activitat agrícola és la contaminació de l'aquífer per nitrats degut a l'aplicació excessiva d'adobs.

INSUFICIENT CONEIXEMENT DE LES ACTIVITATS RAMADERES

A Manresa existeixen al voltant de 300 instal·lacions ramaderes, la major part de les quals, tot i que són activitats classificades, no disposen de llicència de funcionament. Tanmateix només 38 instal·lacions estan en els llistats de l'IAE. Actualment l'Ajuntament està realitzant un inventari, en què es recull informació referent a l'emmagatzematge de residus ramaders (fems i basses de purins), al cens de bestiar, a la gestió dels cadàvers, etc. Aquest inventari servirà de base per millorar el control de les activitats ramaderes. En base al cens de bestiar de l'any 1996, s'ha estimat que la producció de residus ramaders està al voltant de les 92.000 t/any, els quals són aplicats directament al sòl agrícola com adob orgànic, generant problemes de contaminació de les aigües subterrànies. No existeix cap pla de regulació de la producció i aplicació dels residus ramaders al sòl agrícola, que s'hauria de fer des d'una òptica supramunicipal.

CONVENIÈNCIA DE MILLORAR EL SEGUIMENT DE LES ACTIVITATS EXTRACTIVES

Existeixen quatre activitats extractives recents, de les quals dues es troben actives de forma esporàdica i no disposen de la corresponent llicència de funcionament. Aquest fet dificultarà la restauració de l'espai afectat per part de l'exploador, que en alguns casos s'haurà de dur a terme subsidiàriament per part de l'administració local. Les dues restants tenen pendent la redacció d'un projecte de restauració. També es produeixen moviments de terra de relativa importància, dels que només es requereix el permís d'obra. Tres d'ells s'han produït en zones qualificades de protecció ecològica en el Pla General de Manresa.

VIII. Territori

SITUACIÓ ESTRATÈGICA DE MANRESA I DE LA PLANA DEL BAGES EN EL CONTEXT CATALÀ

La plana del Bages, i Manresa com el seu nucli principal, mantenen una posició de centralitat a Catalunya. Són un enclau de sòls planers entre muntanyes, estructurat pels cursos del Cardener i el Llobregat. Això, unit al fet que es troben en un punt nodal a la xarxa de carreteres i que les seves comunicacions amb altres ciutats mitjanes de Catalunya milloraran en un futur proper, fan que la ciutat cada vegada es perfili més com un centre de serveis i d'influència sobre un ampli territori (que es pot arribar a estendre a totes les comarques de la Catalunya central).

TENDÈNCIA A LA FORMACIÓ DE CONTINUS URBANITZATS I NECESSITAT DE PLANEJAMENT URBANÍSTIC DE CARÀCTER SUPRAMUNICIPAL

La posició estratègica de Manresa i el Pla de Bages comporta expectatives de creixement de sòl residencial, industrial i terciari, així com de desenvolupament d'infraestructures viàries. Això condueix a la creació de continus urbanitzats entre els sistemes naturals i agrícoles. El planejament ha d'integrar amb cura la conservació del patrimoni natural i del paisatge amb el desenvolupament dels espais urbanitzats, conservant una xarxa d'espais lliures com a element separador dels assentaments urbans i de connexió amb els espais forestals que envolten el Pla de Bages; en aquest sentit els conreus del Pla presenten una funció estratègica. La definició de la xarxa d'espais lliures s'ha de realitzar des d'una perspectiva supramunicipal, analitzant la plana del Bages en el seu conjunt i considerant els espais naturals que l'envolten -alguns d'ells inclosos en el PEIN- i la necessitat d'interconnectar-los. És necessari trobar els mecanismes que permetin coordinar el planejament de Manresa i dels municipis de la seva rodalia, adoptant un punt de vista supramunicipal.

NECESSITAT DE DEFINIR UNA ESTRATÈGIA GLOBAL DEL DESENVOLUPAMENT DE LES INFRASTRUCTURES VIÀRIES QUE CONTEMPLI UNA AVALUACIÓ DE LA SEVA INCIDÈNCIA AMBIENTAL

La situació estratègica de Manresa i les seves possibilitats de desenvolupament econòmic es veuen reforçades amb les infraestructures viàries que s'estan millorant (Eix del Cardener, Eix del Llobregat), construïnt (Eix Transversal) o que estan previstes (Eix Diagonal). Els diversos plans o documents marc d'aplicació mantenen posicions o recomanacions divergents sobre la necessitat i funció d'aquestes vies. Manca, per tant, una planificació estratègica global de les infraestructures viàries (incloent també les ferroviàries) que afectaran la Catalunya Central, en què es consideri també l'avaluació sobre la incidència ambiental de les diferents alternatives possibles a més de les repercussions socials i econòmiques. Es tracta d'actuar en consonància amb el que proposa la Unió Europea: passar de l'avaluació de projectes (és una avaluació que arriba massa tard, quan la possibilitat de prevenir els impactes és molt limitada) a l'avaluació d'estratègies, plans i programes.

MANCA DE PASSOS BEN CONDICIONATS PER CIRCULAR A PEU O AMB BICICLETA QUE PERMETIN SUPERAR L'EIX-RONDA

Un problema que s'esmenta sovint en diferents àmbits ciutadans en relació a l'Eix-Ronda és la manca de permeabilitat d'aquesta infraestructura per als desplaçaments a peu o en bicicleta entre la ciutat i les zones de conreus i l'entorn natural. Existeixen diversos llocs de pas, però dissenyats per a la circulació motoritzada, de manera que esdevenen poc confortables o insegurs per al trànsit de bicicletes i persones. Caldrà condicionar aquests punts de pas amb solucions concretes adequades a les seves característiques. La possible recuperació de la via de ferrocarril dels FGC més enllà de la zona de l'Escorxador queda estroncada a partir de l'Eix Transversal, ja que -tot i que es conserva la traça- l'Eix la talla passant en trinxera. Malgrat l'existència d'una passera a l'est d'aquest punt i molt propera a ell, caldria estudiar l'opció de crear-ne una de nova per connectar els dos trams de la via del tren.

EL SÒL AGRÍCOLA COM A ESPAI ESTRATÈGIC EN L'ESTRUCTURA TERRITORIAL I L'ORDENACIÓ URBANÍSTICA DEL MUNICIPI

Els conreus tenen un pes territorial notable en el municipi per la important superfície que ocupen. Se'ls associen valors paisatgístics, de conservació de la biodiversitat, de diversificació econòmica i de riquesa cultural. La zona del regadiu constitueix un element fonamental en l'ordenació i definició de la perifèria urbana al N i E de la ciutat, és la façana que s'ofereix a l'Eix Transversal i a l'A-18, és espai separador entre Manresa i els nuclis de població situats al N de la ciutat i constitueix un recurs educatiu actualment utilitzat.

Cal afegir-hi la singularitat històrica de la presència de la Sèquia. Bona part dels creixements urbans i d'infraestructures s'han efectuat sobre aquests terrenys, de manera que la seva superfície ha disminuït molt en els darrers anys i s'ha fragmentat. El Pla General de Manresa consolida la major part del regadiu en atorgar-li la qualificació de sòl de protecció agrícola, mentre que una altra part s'incorpora al creixement de la ciutat. Els secans es veuran afectats per la construcció de l'Eix Diagonal i l'enllaç d'aquest amb l'Eix Transversal.

EL NOU PLANEJAMENT MUNICIPAL COM A INSTRUMENT PER PRESERVAR ELS ESPAIS NATURALS DEL TERME

Els espais d'interès natural del terme municipal es troben inclosos dins de les figures de Parc que el Pla General crea, dins la zona de protecció agrícola o la zona de reserva ecològica. En tots aquests casos el planejament preveu el desenvolupament de Plans especials que permetran realitzar una zonificació i regular les activitats d'acord amb les característiques de cada espai; es podrà incorporar un catàleg d'elements rellevants a aquests Plans. Una concreció adequada de cada Pla especial i la incorporació de criteris de conservació de les zones i elements d'interès natural garantiria la preservació d'aquests. L'alzinar dels Comtals és la única zona que resta en sòl urbanitzable i que es podria malmetre. A la zona de secans entre el Rajadell i el Cardener, qualificada d'agrícola, el Pla General protegeix l'arbrat, de manera que garanteix el manteniment d'un dels elements més rellevants per a la conservació de la biodiversitat.

PREVISIÓ DEL PLA GENERAL DE CREAR UN IMPORTANT CONJUNT DE PARCS A L'ENTORN DE LA CIUTAT

El nou Pla General preveu crear a l'entorn de la ciutat un conjunt de parcs que, mitjançant diferents figures, tenen com a objectiu preservar els valors naturals i paisatgístics i alhora respondre a les necessitats d'espais de lleure i ús públic dels ciutadans. Cada un dels parcs, i fins i tot diversos sectors dins d'un mateix parc, poden tenir usos diversos en funció de les seves pròpies característiques i de la posició que ocupen respecte al nucli urbà. Si bé aquests diferents parcs es van enllaçant entre ells, la connexió a peu o en bicicleta es dificulta en determinats punts a causa de l'Eix Transversal i la Ronda o per l'adequació deficient d'alguns possibles llocs de pas. D'altra part, en el sector est de la ciutat no es preveu cap parc d'aquest tipus, de manera que un possible cinturó verd a l'entorn de la ciutat queda incomplet en aquesta zona.

LA FAÇANA DEL RIU CARDENER COM A ESPAI ESTRATÈGIC A RECUPERAR

Es tracta d'un espai que evidencia la manca d'atenció que ha patit: construccions degradades, façanes velles en mal estat, jardineria poc cuidada. Constitueix quasi exclusivament un lloc de pas per als vehicles. És un espai estratègic de la ciutat, per la seva gran força visual i la relació estreta amb el nucli antic. Cal revaloritzar-lo des d'una visió integrada dels diversos aspectes deficitaris i tenint en compte les potencialitats de la zona. Una part important d'aquesta revalorització ha de ser paisatgística, atesa l'escenografia del lloc. Així mateix s'han de solucionar la degradació arquitectònica, la mala connectivitat amb l'estació de RENFE i la recuperació del passeig del Cardener per a l'ús ciutadà. El Pla General hi preveu intervencions, com són la potenciació del sector terciari, la millora del passeig del Riu i la recuperació de la fàbrica Balcells (ja iniciada). Aquest tram del riu s'integra dins el futur Parc del Cardener, per al qual s'haurà de redactar un Pla especial; caldria articular adequadament amb aquest Pla les intervencions a realitzar.

IX. Planejament urbanístic

ESTRUCTURA COHESIONADA DE LA CIUTAT

Històricament, la ciutat ha crescut de forma cohesionada a l'entorn del barri antic; només el nucli de Viladordis apareixia com a separat. En les darreres dècades, arrel del creixement demogràfic accelerat produït per la onada immigratòria, han aparegut altres barris inicialment desagregats de la ciutat, però que progressivament hi han quedat units per creixements urbans posteriors. Només els petits nuclis del Xup, Viladordis, Sol i Aire, Bellavista, Tres Creus, els Comtals i Sant Pau es troben desconnectats. Els nous creixements urbans que preveu el Pla General es mantenen units al sòl urbà ja existent; en aquest sentit, els sòls residencials que s'han d'anar executant es situen en buits dins la ciutat construïda o bé a la perifèria immediata, relligant sectors urbans. Aquest és un aspecte positiu que evita ocupació del sòl, fragmentació del territori i incidències sobre els paràmetres ambientals. Únicament a la zona dels Comtals el sòl industrial s'estableix al llarg del riu creant una continuïtat urbanitzada des de la depuradora fins el límit municipal.

LA CREACIÓ DE SÒL RESIDENCIAL COMA ASPECTE A REDIMENSIONAR EN FUNCIÓ DEL CREIXEMENT DEMOGRÀFIC FUTUR

Tot i que en aquests moments Manresa perd habitants, el Pla General preveu una població de 85.000 persones per a l'any 2.010. Si es mantenen els paràmetres actuals (2,9 persones per habitatge, 20% de vivendes buides), el Pla preveu una necessitat de 10.000 vivendes a construir en els propers anys. En funció d'aquestes necessitats, projecta uns sòls residencials programats i no programats. Aquestes previsions, però, han de ser preses amb cautela. D'una banda, la ciutat ha perdut uns 2.000 habitants en el darrer cens; de l'altra, es creen expectatives de creixement a partir de la nova centralitat de Manresa i la seva rodalia. D'altra part, els paràmetres de partida possiblement variaran (no és gaire probable que el nombre mitjà de persones per habitatge es mantingui com l'actual ja que la tendència general és a la disminució, les millores previstes en el Barri Antic rebaixaran l'elevat percentatge de vivendes buides a la ciutat). En relació amb això cal tenir en compte que si les previsions de creixement demogràfic es troben per sobre de la realitat, un sobredimensionat del sòl urbanitzable (derivat d'aquestes previsions) podria frenar la inversió privada per a la rehabilitació del nucli antic.

Finalment, en relació a la disponibilitat del sòl urbanitzable, cal fer una reflexió sobre l'interès de no crear zones de baixa densitat de vivendes, pel que aquestes signifiquen -entre altres aspectes- de consum important de sòl.

MANCA D'ESTRUCTURACIÓ D'ALGUNS BARRIS

El creixement en les dècades dels 60 i 70 es produí de forma desordenada en certs sectors. Alguns barris perifèrics es troben mal connectats amb la ciutat i amb dèficits molt importants, com és el cas de Miralpeix, Sant Pau i la Pujada Roja - Cots - el Guix. Aquest darrer, a més, presenta greus problemes de desestructuració a causa de la xarxa viària que el travessa.

FUTURA MILLORA EN LA DOTACIÓ I DISTRIBUCIÓ DELS EQUIPAMENTS

El dèficit en equipaments apareix més puntualment en alguns barris, tot i que certs sectors ben dotats en determinats tipus d'equipaments estan mancats d'altres. D'altra part, hi ha importants deficiències en equipaments importants a nivell de ciutat (piscines, biblioteca...). Pel que fa als estàndards de referència, aniran millorant en la mesura que es puguin acomplir les previsions del Pla General i es situaran d'acord amb els estàndards orientatius que indica el Pla Territorial General de Catalunya (i en alguns casos estaran per sobre). La descentralització dels equipaments i la seva localització més equitativa és un aspecte que també pretén millorar el Pla General. Actuacions rellevants es preveuen a l'Escorxador Vell, prop del Parc de l'Agulla, a la zona del Congost i al sector entre l'Eix del Llobregat i el ferrocarril. D'altra part, alguns edificis o equipaments emblemàtics requereixen rehabilitacions i adequacions a nous usos. En alguns casos, com en el Casino o la Fàbrica Nova, s'han iniciat ja les actuacions corresponents. La recuperació d'aquests indrets hauria de valorar el seu potencial com a lloc de trobada i de nova centralitat per als diferents barris on estiguin ubicats.

LA MANCA DE ZONES VERDES I DE MANTENIMENT DE L'ESPAI URBÀ COM A DÈFICITS MÉS GENERALITZATS A LA CIUTAT

La manca de parcs i zones verdes, així com els dèficits en el manteniment i bons acabats dels espais públics, són les problemàtiques urbanístiques que apareixen com a més generalitzades a tota la ciutat. Són també les que generen reivindicacions veïnals a tots els barris.

En aquest sentit és emblemàtica la necessitat d'urbanització del Parc de Puigberenguer i els seus entorns. Dins dels aspectes de manteniment, són especialment d'interès en relació als temes ambientals, els dedicats a la jardineria i l'arbrat viari, en els quals la ciutat podria millorar sensiblement. El Pla General preveu una millora en proposar un conjunt de zones verdes que tindran els seus nuclis principals en el Parc de Puigberenguer, el Parc de Puigterrà, la Fàbrica Nova, el futur parc del sector est (barri de la Sagrada Família) i el conjunt format pel Parc de la Seu - Reforma - passeig del Riu.

IMPORTANT SUPERFÍCIE DE NOUS SÒLS PER A ACTIVITATS INDUSTRIALS I TERCIÀRIES

El sòl disponible en els polígons industrials de Bufalvent, els Dolors i els Comtals està esgotat. Únicament hi ha sòl disponible al polígon de la Pirelli i en alguns sectors reduïts al nord de la ciutat. El Pla General crea 30,4 ha de sòl industrial, que es distribueix als Comtals, els Trullols i el Pont Nou. Alguns municipis de l'entorn també han creat nou sòl industrial, en algun cas molt proper al terme de Manresa. El Pla General crea també sòl per a usos terciaris al sector dels Trullols. Convindria aplicar un punt de vista supramunicipal en la planificació d'aquests sòls, amb la finalitat de racionalitzar la seva ubicació, extensió i serveis. D'altra part, la proximitat de zones industrials i residencials pot ser font de molèsties generades per les indústries o les activitats que s'originen al seu entorn, com és el trànsit de vehicles pesants.

ELS NOUS ACCESSOS A LA CIUTAT COM A ELEMENTS DE CANVI D'ALGUNS BARRIS

Arrel de la construcció de l'Eix-Ronda la ciutat s'està dotant d'accessos que distribueixen les entrades al nucli urbà. Alguns d'aquests estan ja construïts mentre que altres s'han de completar o iniciar. Els nous enllaços i connexions previstos en el Pla General augmenten l'accessibilitat de zones en les que actualment aquesta no és quantitativament massa important, com el Congost, Joncadella, la Font del Gat i la carretera de Santpedor; això pot contribuir a la dinamització d'aquests barris. D'altra part, l'augment de trànsit en algunes noves vies d'entrada i sortida de la ciutat pot originar problemes d'accidentalitat o augment dels nivells sonors.

NECESSITAT DE REVITALITZACIÓ DEL NUCLI ANTIC

El nucli antic és el sector de la ciutat que globalment mostra uns indicis més acusats de degradació urbanística i arquitectònica (Barri Antic, Escodines, El Remei). Així mateix, perd protagonisme en la vida de la ciutat, ja que l'activitat tendeix a desplaçar-se cap al sector del Passeig, deixant al barri antic com a zona marginal. A més és una zona especialment problemàtica a nivell de mobilitat, per l'estretor i el pendent dels carrers i d'incompatibilitat entre l'espai que necessiten els vianants i el que consumeix el vehicle. Les actuacions de revitalització d'aquest sector de la ciutat tenen un espai propi en les previsions que fa el Pla General, el qual proposa intervenir tant des de l'àmbit públic com privat, sobre l'edificació i l'espai públic. Una bona part de les actuacions a realitzar per la revitalització del nucli antic es vinculen a aspectes de mobilitat, que tindran una funció clau en el procés. Algunes intervencions de millora ja han estat iniciades (Serarols, Joc de la Pilota, plaça Sant Domènec) i s'ha creat la societat municipal Fòrum per impulsar les rehabilitacions.

X. Mobilitat

ELEVADES INTENSITATS MITJANES DIÀRIES DE TRÀNSIT (IMD) A LA XARXA VIÀRIA BÀSICA I PROBLEMES DE CONGESTIÓ DE TRÀNSIT ESPECIALMENT ACCENTUATS AL NUCLI ANTIC

Manresa presenta una problemàtica important associada al trànsit. Així, en alguns carrers de la xarxa viària bàsica de la ciutat s'obtenen valors d'intensitat mitjana diària de trànsit molt elevats, alguns d'ells amb un percentatge important de trànsit de pesants. Són també els carrers que presenten una major accidentalitat i alts nivells de soroll. A això s'afegeix que alguns sectors del nucli antic, així com el Passeig a determinades hores, presenten problemes de congestió de trànsit, tant pel que fa a la circulació com als aparcaments. Una part del trànsit a la xarxa viària bàsica és de pas, és a dir, vehicles que podrien utilitzar la Ronda i l'Eix Transversal. Les solucions a aquestes problemàtiques són complexes i requereixen actuar en diversos fronts. Per tant, impliquen intervencions coordinades des de diversos sectors i dins de la pròpia administració i integrar totes les actuacions referides a la mobilitat des d'una òptica global.

INCIDÈNCIA A MANRESA DELS DESPLAÇAMENTS DES DE LES POBLACIONS VEÏNES

Manresa es constitueix com a centre de treball i d'estudis de les poblacions de la seva rodalia i per aquesta raó hi ha un nombre elevat de desplaçaments obligats cap a la capital de comarca. Així mateix hi ha un nombre creixent de desplaçaments a la Regió Metropolitana de Barcelona. En no existir un bon transport públic entre Manresa i les poblacions veïnes o les capitals de comarca properes, un 62% d'aquests desplaçaments obligats es realitza amb vehicle privat. Això suposa una sobrecàrrega de trànsit a Manresa que dificulta les solucions a les problemàtiques pròpies de la ciutat.

PROGRESSIVES MILLORES EN EL TRANSPORT PÚBLIC URBÀ

La situació del transport públic urbà actualment en funcionament -i que recentment ha estat reestructurat- no es pot analitzar completament ja que els indicadors habitualment utilitzats per fer aquesta anàlisi no es troben disponibles. Tot i que s'ha estat detectant un bon índex d'ús per part dels manresans, el

disseny dels recorreguts era deficient i no cobria alguns aspectes bàsics (connexió amb l'estació de RENFE, atenció a alguns barris perifèrics com Sant Pau, Miralpeix, Pujada Roja, Cal Gravat-Bufalvent i Valldaura) i els costos de funcionament del servei eren excessius. A més, l'equipament és pobre a les parades. L'administració municipal ha iniciat una millora reestructurant el recorregut de les línies amb l'objectiu de donar servei a algunes zones no cobertes i de millorar la freqüència de pas. També es potencia l'ús d'aquest transport amb campanyes periòdiques per incentivar-lo i es començarà a aplicar una nova tarifa per als viatges que afavorirà els usuaris habituals i alguns sectors menys afavorits econòmicament. La imminent finalització de la concessió actual constitueix una oportunitat per incidir en la millora del servei a través dels plecs de condicions per a la nova concessió.

DIFICULTAT D'ACCESSIBILITAT PER ALS VIANANTS A DIVERSES ZONES DE LA CIUTAT, ACCENTUADA PER LA TOPOGRAFIA

Manresa, a conseqüència de la seva topografia, presenta importants dificultats d'accessibilitat a determinats sectors de la ciutat (entre els que podem esmentar el nucli antic, el sector de l'estació de RENFE i el passeig del Riu, el Puigterrà, etc.). Aquest fet fa especialment necessària la realització d'un Pla d'Accessibilitat, el qual possiblement haurà d'adoptar solucions singulars en alguns punts (ascensor, transport hectomètric...), alguna de les quals s'està estudiant per part dels serveis tècnics de l'Ajuntament.

L'ORDENACIÓ DE LA MOBILITAT COM A ELEMENT CLAU DE LA REVITALITZACIÓ DEL NUCLI ANTIC

El nucli antic és la zona on més s'evidencien els problemes de compatibilitat en l'ús dels espais públics entre els vianants i els vehicles, problemes accentuats per una topografia i estructura urbana difícils (carrers estrets i de fort pendent). D'altra banda, el barri presenta una progressiva degradació i pèrdua de protagonisme a la ciutat, que es pretén corregir mitjançant la millora urbana, la potenciació del comerç i els serveis, l'augment de l'accessibilitat des d'altres sectors urbans, la creació d'eixos vertebradors i la millora de l'estat de l'edificació. En aquest context la mobilitat és un element clau a tenir en compte,

en relació especialment a les millores en el disseny urbà, l'establiment de carrers de prioritat invertida, l'increment de l'accessibilitat, la xarxa d'aparcaments i l'ampliació de les zones blaves.

POSSIBILITAT D'OPTIMITZAR L'ÚS DE LES RONDES I L'EIX TRANSVERSAL I DE DISMINUIR ELS SEUS IMPACTES AMBIENTALS

L'Eix Transversal té una notable incidència en la ciutat tant a nivell econòmic com de mobilitat. Conjuntament amb les rondes, permet desviar per fora de la ciutat la major part del trànsit de pas i distribuir més adequadament la circulació al nucli urbà a partir d'un sistema d'accessos radials que encara s'han de completar. La carretera C-1411, un tram de la qual forma part de la Ronda Exterior, es troba sobrecarregada per vehicles que eviten pagar l'elevat peatge de l'A-18 a l'alçada de Manresa, cosa que incideix negativament en l'ús de les rondes i també en la qualitat de vida a les zones urbanes més properes a la carretera C-1411. Es presenten impactes negatius que caldrà minimitzar, com són els elevats nivells de soroll que afecten alguns barris perifèrics de la ciutat (Mion i Bufalvent) i l'efecte barrera de l'Eix, que dificulta el desplaçament a peu o en bicicleta entre ambdós costats del mateix.

INCIDÈNCIA DIVERSA SOBRE EL TERRITORI DE LES VIES PREVISTES A LA XARXA VIÀRIA REGIONAL

La construcció de la Ronda Sud –no contemplada a la revisió del Pla General– hauria suposat un fort impacte sobre el territori i els sistemes naturals. D'altra banda, no existeix una estricta necessitat de construir-la ja que els vehicles que s'adrecin al sector sud i sud-oest del municipi poden ser absorbits per la Ronda Nord i l'Eix Transversal. La futura construcció de l'Eix Diagonal que ha d'enllaçar Manresa amb Igualada i Reus, suposarà la implantació d'un nou vial important. El seu traçat i característiques han de ser dissenyats acuradament per a afectar el mínim possible l'estructura territorial del municipi així com dels sistemes naturals i agrícoles. A més, tot i que es tracta d'una via existent, l'Eix del Llobregat té potencial com a Eix Transeuropeu, però les seves característiques actuals limiten aquesta projecció. La definició del caràcter d'aquesta via incidirà en Manresa com a punt neuràlgic de les comunicacions més enllà de Catalunya.

XI. Risc ambiental

PLA BÀSIC D'EMERGÈNCIA MUNICIPAL PENDENT DE REVISIÓ

Cal realitzar una nova revisió del Pla Bàsic d'Emergència Municipal (PBEM), ja que ha esgotat el termini de vigència de 5 anys. Aquesta circumstància ha de permetre determinar els Plans d'Actuació Municipal (PAM) necessaris que caldria elaborar. Només s'han elaborat els que fan referència al de Castells de Foc i el Correfoc. A més dels PAM ja proposats, caldria considerar la incorporació dels següents:

- Risc d'inundacions per crescudes o avingudes, ja que l'índex de risc hauria d'ésser superior a 10. La recent reglamentació del INUNCAT preveu contemplar el risc d'inundacions en els Plans d'Emergència.
- Risc sanitari per l'augment dels nivells de concentració d'ozó.
- Risc ambiental associat a la indústria, associat als Plans d'Emergència Interior de les pròpies indústries. Caldria incloure les indústries que utilitzen algun producte dels indicats a l'Annex 3 o que realitzin alguna activitat indicada a l'Annex 4 de l'Ordre de 13 d'abril de 1989.
- PAM referent a evacuacions de locals, sobretot de discoteques. Caldria recollir i avaluar els respectius plans d'evacuació dels locals afectats.
- PAM sobre circulació i transport de matèries perilloses (productes, fluxes de vehicles, itineraris, etc.).

EXISTÈNCIA DE POCS RECURSOS PERSONALS I TÈCNICS PER ELABORAR I APROVAR ELS PLANS D'ACTUACIÓ MUNICIPAL

Cal ampliar les dotacions de Protecció Civil per elaborar els Plans d'Actuació Municipal. Concretament el Pla d'extinció i prevenció d'incendis i el de nevades s'han estat elaborant durant varis mesos, i encara està pendent la seva aprovació i homologació. La resta de Plans previstos encara s'han de començar a elaborar.

NECESSITAT DE POTENCIAR LA COL·LABORACIÓ ENTRE PROTECCIÓ CIVIL I LA SECCIÓ DE LLICÈNCIES

Actualment no existeix intercanvi d'informació entre protecció Civil i la secció de llicències per actualitzar les dades d'interès sobretot pel que fa a la manipulació o producció de matèries perilloses.

BONA COBERTURA DE LA XARXA D'HIDRANTS

La xarxa d'hidrants instal·lada en les zones urbanes i als polígons industrials presenta un cobertura suficient, i els hidrants instal·lats compleixen les condicions indicades al Decret 241/1994 de 26 de juliol, referent als condicionants urbanístics i de protecció contra incendis dels edificis.

XII. Sensibilització i participació ciutadanes

LA PERCEPCIÓ DE LA PROBLEMÀTICA AMBIENTAL ES CENTRA SOBRE ELS ASPECTES DE SOROLL, TRÀNSIT I ZONES VERDES

De manera general, la percepció de la problemàtica ambiental per part dels ciutadans es centra, com en moltes altres ciutats, en els aspectes relacionats amb el trànsit, soroll, i zones verdes, seguits de residus i neteja. Això es confirma per diferents anàlisis de percepció que s'han considerat (enquesta de 1994, qüestionari de 1997, recull de temes tractats a la premsa local, resum de queixes al 010). Tanmateix, altres problemàtiques objectivament conflictives com són els abocaments d'aigües residuals als cursos fluvials o la contaminació dels aqüífers són menys percebudes per part de la població de Manresa.

NECESSITAT D'AMPLIAR L'EDUCACIÓ AMBIENTAL A DIFERENTS SECTORS DE LA POBLACIÓ

L'educació ambiental promoguda per l'administració municipal s'ha centrat especialment en aspectes relacionats amb residus i neteja viària, tot i que també s'han realitzat actuacions puntuals relatives als aspectes de soroll o promoció de l'ús del transport públic. També cal destacar les activitats desenvolupades al municipi per l'equipament del Camp d'Aprenentatge del Bages i adreçades, en general, als infants. Fins ara no s'ha produït però, un treball continuat en col·laboració amb els centres d'ensenyament de la ciutat. Existeix un potencial a desenvolupar en aquest sentit, com també, en la necessitat d'ampliar el ventall d'àmbits temàtics i de sectors socials que poden ser destinataris de campanyes de sensibilització específiques.

BONA DISPOSICIÓ PARTICIPATIVA DEL TEIXIT ASSOCIATIU

La participació ciutadana és un factor limitant important en l'aplicació de les polítiques ambientals, i per tant, cal integrar-la i instrumentalitzar-la de manera adequada i suficient en el marc de la gestió ambiental municipal. En aquest sentit, i segons es desprèn de les entrevistes realitzades, el teixit associatiu manresà presenta una disposició positiva a una participació en processos relacionats amb aspectes ambientals; tanmateix, la potencialitat associativa de la ciutat (capitalitat comarcal i tradició) contrasta amb l'existència de factors

limitants com la manca d'espais de debat, informació, recursos, etc. D'altra banda, es valora positivament la disposició que mostren també els agents socials representats a la Comissió 21 a participar en el procés de divulgació i promoció d'actuacions que incorporen criteris de sostenibilitat.

LA COMISSIÓ MIXTA DE MEDI AMBIENT I SOSTENIBILITAT CONSTITUEIX EL NUCLI INICIAL PER IMPULSAR LA PARTICIPACIÓ EN EL PROCÉS D'AGENDA 21 LOCAL

Existeixen limitacions en el Reglament de Participació Ciutadana per a la incorporació d'entitats com col·legis professionals, joventuts polítiques, sindicats o associacions econòmiques que convé esmenar per permetre la seva participació de manera normalitzada i per crear sinèrgies entre les diferents entitats que tenen incidència ambiental. També es detecta la manca d'un organisme de participació ciutadana en què es plantegin de forma global i integrada totes les problemàtiques ambientals, que fins ara només s'han tractat de forma parcial en les comissions de soroll, circulació o urbanisme i de manera més àmplia, en la Comissió Mixta de Medi Ambient i Sostenibilitat (Comissió 21), que s'ha creat en relació al procés d'auditoria ambiental. L'existència d'aquesta Comissió és un important element catalitzador de la participació ciutadana per a la constitució del Fòrum Ambiental i el desenvolupament del procés de l'Agenda 21 a Manresa.

XIII. Gestió ambiental municipal

INTEGRACIÓ D'ASPECTES AMBIENTALS AFAVORIDA PER UNA CONCENTRACIÓ DE FUNCIONS CLAU DINS D'UN MATEIX SERVEI

Un aspecte clarament positiu, que pot afavorir la implantació de l'Agenda 21 de Manresa és el fet que moltes de les activitats estratègiques per al desenvolupament sostenible de la ciutat es gestionen dins del Servei d'Urbanisme, Medi Ambient i Via Pública; és el cas de la circulació, l'urbanisme, la gestió dels espais públics, el control de les activitats, etc. El fet que totes aquestes funcions siguin competència d'un mateix Servei facilita la indispensable coordinació de totes elles i la promoció d'una visió integrada des d'una òptica de desenvolupament sostenible.

BON PUNT DE PARTIDA EN LA DISPONIBILITAT DE RECURSOS HUMANS I D'INFRASTRUCTURA

Tot i que es poden incorporar millores en ambdós aspectes, el Servei compta amb un bon equip tècnic de professionals de diferents disciplines, que treballen amb el suport de noves tecnologies. És especialment destacable el fet que es disposi d'un Sistema d'Informació Geogràfica on s'estan incorporant les capes bàsiques d'informació que en el futur han de permetre gestionar de manera integrada els diferents aspectes amb incidència ambiental. També s'està incorporant, encara de manera incipient, la utilització de la xarxa Internet. Pel que fa a personal, s'observa la falta de professionals d'alguns àmbits, com ara els especialistes en aspectes relacionats amb l'espai agrari i l'entorn natural i també caldria el suport d'auxiliars administratius, especialment en la Unitat de Medi Ambient.

SENSIBILITZACIÓ AMBIENTAL I NECESSITATS DE FORMACIÓ DELS TÈCNICS

En general s'observa que, a diferents nivells de l'organigrama, hi ha tècnics sensibilitzats pels aspectes relacionats amb medi ambient, encara que el Servei en el seu conjunt, no integra els condicionants ambientals en cadascuna de les activitats que desenvolupa. Aquest fet no fa més que reflectir la situació actual dins el conjunt del teixit social de la ciutat (i del país) on encara s'entén que el

medi ambient és un concepte separat del nostre quefer quotidià on es manifesta només puntualment. Malgrat que caldrà doncs, una estratègia per ambientalitzar globalment el Servei, els criteris ambientals ja es contempen actualment en diversos àmbits.

NECESSITAT D'INTEGRAR I COORDINAR LES ACTUACIONS DE DIFERENTS SERVEIS, ADMINISTRACIONS I EMPRESES

Una visió excessivament sectorialitzada dels diferents components ambientals dificulta la identificació de problemes i de possibles solucions. Per això caldrà avançar en la coordinació entre els diferents nivells del Servei (Negociats - Seccions - Subserveis) i amb les empreses concessionàries de la gestió d'algun aspecte, de manera que s'afavoreixi l'intercanvi d'informació i una visió global dels aspectes ambientals (indispensable en temes com gestió d'activitats o cicle de l'aigua, per exemple). Tanmateix, l'aplicació de l'Agenda 21 Local requerirà del treball coordinat amb altres Serveis de l'Ajuntament, en especial pel que fa a salut pública, ensenyament i participació ciutadana. Finalment, cal subratllar la necessitat d'estendre la coordinació amb altres administracions que tenen àmplies competències en matèria ambiental o que ofereixen serveis bàsics en aquest àmbit.

3.3 De la diagnosi al Pla d'Acció Ambiental

La diagnosi ambiental posa de relleu els aspectes en què cal incidir per fer compatibles el desenvolupament social i econòmic de la ciutat amb la sostenibilitat ambiental.

Cada problemàtica detectada genera alguna proposta d'actuació preventiva o correctora dels efectes negatius detectats, però aquestes accions no s'han de presentar deslligades una de l'altra. Quan es parla de medi ambient i de qualitat de vida, la interrelació entre els vectors és evident i cal que el Pla d'Acció reflecteixi, en la mesura del possible, les relacions causa-efecte que existeixen entre les activitats humanes i la qualitat dels paràmetres ambientals.

Considerant aquest enfocament, les línies estratègiques del Pla d'Acció Ambiental, s'estructuren entorn a vuit àmbits diferents:

AIGUA

La qualitat, els recursos disponibles en relació a la demanda, la seva relació amb les activitats productives, el sanejament i l'estat dels espais naturals associats a la xarxa fluvial.

ENERGIA

La seva relació amb la qualitat de l'atmosfera, la incidència de les activitats, la necessitat d'optimitzar el consum i d'utilitzar energies alternatives, de caràcter renovable.

RESIDUS

Minimitzar la generació com a premisa bàsica, valoritzar el màxim de materials possibles, adequar infraestructures de tractament i comptar amb la complicitat dels ciutadans i els agents per assolir aquests objectius.

INCIDÈNCIA AMBIENTAL DE LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES

L'efecte de les activitats sobre tots els vectors ambientals, la necessitat de minimitzar els seus impactes i evolucionar cap a formes productives ambientalment respectuoses.

PATRIMONI NATURAL I EL PAISATGE

El seu paper com a recursos col·lectius fortament associats a la qualitat de vida, la necessitat de conservar i recuperar la biodiversitat, també dins l'àmbit territorial municipal.

ESPAI URBÀ

L'entorn quotidià del ciutadà fortament influït per l'estructura urbanística, les formes del creixement, el tractament dels espais públics, els espais a recuperar per millorar la confortabilitat de l'entorn urbà.

TRÀNSIT

Principal agent responsable de la pèrdua de qualitat de vida a la ciutat, relació amb la qualitat atmosfèrica, amb el soroll, amb l'ocupació d'espai per al vianant, la necessitat de